

10.11.81

Statsminister Kåre Willoch

Perspektivartikkel Aftenposten

Forslag til tittel: Samarbeid mot inflasjon og arbeidsløshet

Arbeidsledigheten vokser faretruende. Den er heldigvis likevel meget mindre i Norge enn i andre land. I Europa har problemet rammet med omtrent samme styrke under sosialistiske og borgerlige regjeringer. Men det svekker ikke vår plikt til å bekjempe problemet med full kraft, og snu nedgangen til ny fremgang. For å få det til må vi først klarlegge hva problemet kommer av.

Verdenskrisen fører til at utlandet kjøper mindre norske varer og tjenester, og at rederiene nesten ikke kjøper nye skip. Dette skaper arbeidsløshet hos norske produsenter. Problemet blir forsterket ved at norsk industri er blitt stimulert til å produsere varer som det er blitt vanskeligere å selge. I tillegg opplever vi at utenlandske bedrifter utkonkurrerer norske bedrifter i Norge. Det er grovt usaklig å late som dette skyldes den nåværende Regjerings politikk.

Arsakene til arbeidsløsheten er altså dels svak efterspørsel i utlandet, dels at altfor mange norske varer er for dyre. Det skyldes at Norges konkurransevne ble vesentlig svekket i Arbeiderpartiets regjeringstid. Og det ble bygget opp et inflasjonspress, som i 1981 munnet ut i inflasjonsrekord. Etter regjeringsskiftet er prisstigningen blitt klart mindre. Men det er ennå langt igjen før prisstigningen i Norge blir like lav som i mange andre land.

Erfaring viser at det ikke nytter å hindre inflasjon ved hjelp av priskontroll. Slike tiltak kan utsette prisstigning, men fører til at den blir så meget sterkere senere, at man alt i alt kommer dårligere ut. Inflasjonsrekorden i 1981 illustrerer det. Varig dempning av inflasjonen kan man bare få ved mindre offentlige utgifter, større

sparing, effektiv konkurranse, større produktivitet og moderate inntektskrav.

Mange spør om det kan være nødvendig å se så strengt på utgiftene når vi har oljen. Vi ville hatt en fryktelig krise hvis vi ikke hadde hatt den. Men hvis vi nå bruker enda mer oljepenger innenlands, øker det pengemengden, og inflasjonen. Erfaringene fra 1970-årene burde ha lært oss dette. Usikkerheten om de fremtidige oljeinntektene burde også mane til en viss forsiktighet.

I denne situasjonen nytter det ikke å bekjempe arbeidsløsheten ved en sterkere økning av de offentlige utgiftene, slik Arbeiderpartiet foreslår nå. Langtidsprogrammet fra regjeringen Harlem Brundtland inneholder en god fremstilling av hvorfor det er gal politikk. En slik politikk ville nok skape flere arbeidsplasser i det offentlige, og i næringer som konkurrerer lite med utlandet. Men de økte utgiftene vil øke statens underskudd, øke inflasjonen og svekke konkurranseevnen. Etter noen tid ville det skape mer arbeidsløshet. Den sosialistiske regjeringen i Frankrike har nettopp prøvet dette, med slike dårlige resultater.

Vi kommer derfor ikke forbi mer dyptgripende tiltak. Vi må øke effektiviteten, og bremse stigningen i produksjonskostnadene. For å gjøre det lettere, vil vi senke skattene for alle, slik at man kan klare seg med mindre lønnstillegg. Påstanden om at lettelsene først og fremst går til de rike, er gale. Vi synes at lettelsene blir mindre enn de burde, men det går den riktige veien.

Samtidig blir skatter og avgifter på arbeidsplassene lettet mer enn noen gang tidligere. Arbeiderpartiet går mot lettelser for bedrifter som går godt, for å gi enda mer til bedrifter som går dårlig. Slik overbelastning av gode bedrifter ville bremse veksten i lønnsomme arbeidsplasser, og bety stagnasjon på lengre sikt.

Men lettelsene må gjennomføres uten større underskudd på budsjettet, fordi store underskudd betyr mer inflasjon. Derfor må vi samtidig bremse veksten i de offentlige utgiftene.

Formålet er å styrke konkurranseevnen og trygge sysselsettingen.

Vår politikk tar sikte på å løse problemene på lengre sikt. Men vi må også bekjempe akutte problemer. Vi har spart såvidt meget på andre utgifter, at vi har reserver som kan settes inn i arbeidsmarkedstiltak - for å gi arbeidsløse midlertidig arbeid inntil varig jobb kan skaffes. Påstander om at vi vil bruke mindre til slike formål bygger på misforståelser.

Men god økonomisk politikk er ikke nok til å sikre sysselsettingen under en verdenskrise. Avgjørende blir også effektiviteten i bedriftene selv, og bedriftenes og fagbevegelsens villighet til å bremse stigningen i lønns-kostnadene, for å styrke konkurranseevnen.

Tidligere statsminister Odvar Nordli har understreket at "lønnsforbedringer det ikke er dekning for, er en svekkelse av mulighetene for full sysselsetting". Store deler av Arbeiderpartiet motarbeidet likevel moderasjon under det siste lønnsoppgjøret. Nå klager de over at konkurranseevnen ikke er blitt bedre. Men hvis Arbeiderpartiet vil medvirke til det nødvendige måtehold ved de kommende inntektsoppgjør, vil det bidra til å styrke arbeidsplassene. Får vi lavere lønnsstigning i Norge enn hos konkurrentene ute, blir også inflasjonsfaren mindre. Da kan Regjeringen gå inn for enda mer midler til tiltak som styrker sysselsettingen. Regjeringens bidrag til moderasjon er bl.a. skattelettelsene.

Norge har bedre muligheter enn de fleste for å bekjempe arbeidsløsheten og snu utviklingen over til ny vekst og bedre velferd. Høy inflasjon og svak konkurranseevne er i dag blant de viktigste hindringer for å nå disse mål. Hvis samarbeid blir satt foran partitaktikk og drakamp mellom pressgrupper, kan vi likevel nå målene.